

ТРАНСНАЦИОНАЛНИ ИНТЕГРИСАНИ МЕНАЏМЕНТ ВОДЕДНИМ РЕСУРСИМА У ПОЉОПРИВРЕДИ ЗА ПОТРЕБЕ УРГЕНТНЕ КОНТРОЛЕ ЕВРОПСКИХ ВОДА (EU.WATER)

Приоритет : Заштита и унапређење животне средине
Област интервенције: А.О.Л. 1.2. Побољшати интегрисаног управљање водама и
превенција ризика од поплава
Трајање пројекта: 36 месеци

WP3: Капитализација знања и мапа осетљивих подручја
Активност 3.2: Регионални извештај

Сажетак регионалног извештаја

Пилот подручје: Град Панчево (Република Србија)

Партнер: Институт за економику пољопривреде, Београд, Србија



Апстракт Регионалног извештаја

1.1. Локација и топографија студијског подручја – Град Панчево је лоциран у Републици Србији, у јужном делу АП Војводине. Територија покрива део југо-западног Баната у поречју река Дунав, Тамиш и Надела. Општина Панчево је неправилног облика, са дужом осом у правцу север-југ, а заузима простор између $44^{\circ} 39''$ и $45^{\circ} 02''$ северне географске ширине и $20^{\circ} 32''$ и $20^{\circ} 55''$ источне географске дужине. Територија покрива 755 km^2 , што чини 3,51% површине Војводине. Према резултатима пописа из 2002. године у њој живи 127,162 становника, тј. 168 становника по km^2 . У општини Панчево се издвајају три геоморфолошке целине:

- 1) *Лесне заравани* су највиши делови, са просечном надморском висином од 100 до 150 m и површином од 191 km^2 .
- 2) *Панчевачка лесна тераса* која је благо нагнута равница ка југоистоку, са просечном надморском висином од 75 до 83 m и површином од 382 km^2 .
- 3) *Алувиална раван* је формирана између две реке, Тамиша и Дунава са просечном надморском висином од 70 до 73 m изнад нивоа мора.

1.2. Хидрометеоролошки подаци

Клима – Најважнији климатски фактори који утичу на карактеристике општине су географска ширина, удаљеност од Средоземног мора и Атланског океана, као и изолованост Панонског басена окруженог планинама Алпи, Динариди, Карпати и Родопи. Битан климатски фактор представљају и активни центри ваздушног притиска сталног и сезонског карактера, азорски антициклон, азијски зимски антициклон и атланска средоземни циклон. Дејство азорског антициклона се манифестује повишеним ваздушним притиском који условљава дуже стабилно време, интензивно загревање подлоге и ваздуха, као и изражено асцедентно кретање ваздуха.

Температура – Територија општине Панчево спада у топлије делове Војводине. Панчево има просечну месечну температуру од $0.1 \text{ }^{\circ}\text{C}$ до $0.5 \text{ }^{\circ}\text{C}$ у 11 месеци, док је средња температура у новембру иста као и за Војводину. Средња годишња температура Панчева је $0.3 \text{ }^{\circ}\text{C}$ виша од просека за Војводину.

Ветрови – Југо-источни ветар познат као „Кошава“ је доминантан. „Кошава“ је најчесталија у октобру, новембру, фебруару и марту.

Релативна влажност – Највеће средње месечне вредности релативне влажности ваздуха имају месеци са најнижим температурама ваздуха, а то су децембар 90%, јануар 87%, фебруар 86% и новембар 84%. Јули и август месец имају најмање средње вредности 70%. Средња годишња вредност влажности ваздуха износи 77%, а годишња амплитуда 20%.

Облачност – Највећа облачност на подручју општине Панчево се региструје у децембру 73%, јануару 70%, фебруару 67% и новембру 66%. Најмању средњу месечну облачност имају август 34%, септембар 37% и јули 38%. Остали месеци имају просечну облачност у распону од 44 до 59%. Годишње колебање облачности износи 39%.

Падавине – Варијација падавина у општини Панчево се карактерише (слично као и у остатку Војводине) значајним неравнинама, односно смењивању веома влажних и доста сушних периода. Два влажна и сува периода се појављују у просеку сваке године.

1.2. Карактеристике земљишта

Геологија и геоморфологија – Панчевачка територија је интегрални део Панонског басена, са основним одликама које су карактеристичне за највећи простор ове морфо структуре и целине рељефа. Претежно равничарски изглед топографске површине, благо нагнуте од североистока ка југозападу и у правцу отицања река, са малим висинским разликама и прожимања младу геолошку грађу површинског дела, на први поглед одаје утисак једноставности морфогенезе овог простора и моногенетског карактера процеса и облика. Три форме рељефа се издвајају, и то: алувијалне равни, лесна тераса и лесна зараван.

Земљишта - Панчево је карактеристично по присуству неколико типова земљишта, од којих су најзначајнији: карбонатна и пешчана црница (чернозем), ливадска црница, ритска црница, алувијална земљишта, слатинаста земљишта.

1.4. Коришћење земљишта и пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште – Панчево са својим пољопривредним ресурсима је једна од богатијих општина у Републици Србији, са релативно високим степеном стабилности и укупно обрадивим површинама. Пољопривредно земљиште заузима 63.322 ha, што је 83,87% укупне територије општине. Највећа област је под пољима и баштама (58.981 ha) пашњацима (2.415 ha), ливадама (564 ha), воћњацима (474 ha) и виноградима (168 ha), а остатак су: рибњаци, мочваре и баре (720 ha).

Шуме – На територији града Панчева шуме покривају укупно 12.925 ha. Шумама управља јавно предузеће „Војводинашуме“. Подручје се одликује прилично ниским процентом шумовитости концентрисаном у уској плавној зони дуж река. У структури шума доминирају популарне моно-културе, док су мешовите шуме ретке и лошег квалитета. Врсте дрвећа које доминирају територијом су хибридна евро-америчка топола, белу врба, амерички бели јасен, бела топола, црна топола, енглески храст и брест.

Водена тела – Ту су, пре свега, текуће реке Дунав, Тамиш и Надел, а онда и каналски систем на северо источном делу (Дунав-Тиса-Дунав) и велике резерве воде за пиће. Насеља се снабдевају водом из локалних извора подземних и површинских вода. У периодима када локални извори воде не могу да задовоље потребе становништва, неопходне количине се добијају из великих регионалних система. За технолошке потребе Општина користи воду из реке.

1.5. Површинске воде – Дунав дужином од 30km чини југозападну границу општине Панчево. На самом улазу на територију Панчева, он гради изразити меандар према северу. Ту постоје два већа и два мања паралелна тока и између њих речне аде. Око 2 km низводно

од ушћа Тамиша налази се уз леву обалу Старчевачка ада, која је са источне стране омеђена рукавцем на чијем улазу се налази камена преграда подигнута 1907. године. Реке Надела спаја овај рукавац Дунава. Низводно од Панчева просечна ширина Дунава је између 600-700 м. У периодима средњег и високог водостаја, дубина реке се повећава од 2 до 7 м, а ширина до 50 метара.

1.6. Хидрологија и подземне воде – Територија општине Панчево обилује, како у површинским, тако и са подземним водама. Подземне воде се могу поделити на плитке (фреатске) и дубоке (артешке) издани. Површинске воде се могу поделити у природне (то су реке Дунав, Тамиш, Надела и Поњавица) или вештачке (мелиорациони канали и вештачких језера).

1.7. Извори загађења – Следећи важни проблеми и фактори су карактеристични за текућу ситуацију:

- Висока концентрација базне и хемијске индустријске производње на једном месту;
- Близина индустријског комплекса Рафинерије нафте, Петрохемијска постројења, Азотра који су лоцирани на правцу доминантних ветрова према насељима;
- Употреба застарелих технологија са постројењима старијим од 20 година;
- Стална опасност од могућих хемијских удеса већих размера;
- Непоштовање законске регулативе у вези заштите животне средине;
- Значајан негативан утицај НАТО агресије из 1999. године.

1.8. Заштићена подручја – Панчево обухвата следећа заштићена подручја: Парк природе Поњавица, споменик природе Три јасена и Делиблатску Пешчару.